

מראי מקומות- סנהדרין ל"א

דחקירות נינהו, שהרי הכחשה הם במקום, וא"כ לכאור' הול"ל דעדותן בטלה, מ"מ י"ל דהנ"מ כשהמקומות רחוקים זה מזה, אבל דיוטא עליונה ודיוטא תחתונה הרי אדם יכול להיות עומד במקום א' ורואה שתייהן, ולכן לא מקרי הכחשה דחקירות.

(ה) וצירף עדותן- פרש"י, כר' יהושע בן קרחה, דתרוייהו מנה מחייב. והעיר הרש"ש, הא לכאור' גם כרבנן דריב"ק אתיא, דהא הכא כ"א אומר דתרוייהו חזו כאחד (ולא כריב"ק דבתרי זמנים היו), ואחדא מנה קמסהדי, רק דזה אומר שהי' בדיוטא העליונה, וזה אומר שהי' בדיוטא התחתונה, וזה תלוי בדין רשב"א, לא בדין ריב"ק, והניח בקו'. וע' בשיעורי ר' שמואל (שו) שכ' דלרש"י דס"ל דתלוי בריב"ק, י"ל דהביאור הוא דס"ל דגם הבדיקה היא בגוף העדות, ואם הבדיקה שקר, חשיב כשקר כל העדות, כיון דהעדות הי' באופן זה, ואופן זה שקר, וממילא כל העדות שקר. ונמצא דכל א' מעיד על מעשה אחר, וע"כ בעינן לריב"ק, דחשיב כמעידים על ב' מעשים, וכה"ג דמכחישין זא"ז, בע"כ צ"ל משום דטעו, ותלינן בטעות. אולם אף דתלינן בטעות, מ"מ צריכין לריב"ק, דהא לרבנן אין כאן עדות של ב' עדים בכלל, ולא תלינן בטעות כדי לאשווי עדות, ורק לריב"ק, דבעצם עדות כל א' הוי עדות, וס"ל דיכולין להצטרף עדות של ב' עדים נפרדים, אז שפיר אמרי' דתלינן בטעות כדי שלא לבטל עדותן.

(ו) אפקי' ר' אמי מבי מדרשא, אמר דין גלי רזיא- כ' התורת חיים, דאע"ג דמלתא דאתמר בי מדרשא מפורסם קצת, ולא סוד גמור הוא, אפ"ה הוי בכלל מגלה סוד, כי היכי דהי' בכלל מגלה סוד מי שאמר הריני מזכה וחברי מחייבין, אע"ג דמלתא דאתמר בבי דינא נמי מפורסם קצת, ולא סוד ממש הוא, ולהכי מייתי ש"ס הך עובדא הכא.

(ז) כל זמן שמביא ראי' סותר את הדין- ע' בתורת חיים דכ' דמתני' בנבטע איירי, שאם נתחייב בדין לשלם, כל זמן שהביא ראי',

(א) נהרדעי אמרי, אפי' א' אומר מנה שחור וא' אומר מנה לבן מצטרפים- כ' הבית יוסף (חו"מ ל', ב' [ד']) דטעמא דמצטרפים אם א' אומר מנה שחור וא' אומר מנה לבן, היינו משום דתרוייהו כמין א' הם, ולא דמי לא' אומר חבית של יין וא' אומר חבית של שמן. ומשמע דאם אין מסכימים לאיזה מין מטבע הי', גם במטבעות אין מצטרפים.

(ב) שב"ש אומרים נחלקה עדותן- בביאור מחלוקתם, ע' בקובץ שעורים (ב"ב קע"ג) דביאר דב"ש ס"ל דלא עבידי אינשי לטעות בין מנה למאתים, ולכן א' מהן ודאי משקר, וב"ה סברי דעביד אינשי דטעי בהכי, ולכן אין כאן ודאי א' משקר, ושפיר מצטרפי כלפי המנה. וע"ע בחי' הר"ן בב"ב (מא:) דמבואר דס"ל דטעם דב"ה הוא משום דעבידי אינשי לטעות בהכי, שהוא הק' התם דאין מצטרפין הב' עדים, שהרי א' מהן ודאי משקר, ותי' דעבידי אינשי דטעי בהכי (וכ"כ הגמ' וקי' יוסף בב"ב [כב. בדפי הרי"ף]) [ומבואר כהקד"ש, אלא דאולי ס"ל דגם ב"ש מודה בזה, אלא דחולק מטעם אחר].

(ג) כי האי גוונא מי אמר- פרש"י, דתרי מיני נינהו, וכולי האי מכחשי אהדי מי אמר. והק' הלחם משנה (עדות א', ד'), מה הכחשה היא זו, הרי אי"ז הכחשה בזמן או במקום ככל דחקירות, וא"כ לכאור' בדיקות הם, ועדות מוכחשת בבדיקות כשרה בדיני ממונות. והביא שכן הק' הבית יוסף (חו"מ ל', ד'), וכ' דהכחשה דנקט לאו דוקא, ור"ל דאין כאן אלא ע"א על כל חבית, ואה"נ, הרי הוא חייב שבועה, דהא עד אחד יש כאן שמחייבו שבועה. וע' מה שתמה ע"ז הלח"מ, וכ' דמכח קו' זו של הב"י הוכרח הרמב"ם לחדש שיש חקירות אחרות, מלבד המקום והזמן, והם בעצם המעשה שנעשה, וכיון שיש להם דין חקירות, ממילא אם אמר איני יודע בדיני נפשות, או אם יש הכחשה בדיני ממונות, הרי עדותם בטלה.

(ד) א' אומר בדיוטא העליונה, וא' אומר בדיוטא התחתונה... וצירף עדותן- כ' התוס' הרא"ש בשם הרמ"ה דאע"ג דלכאור' הכחשה

יכול לסתור את הדין. ומשמע מדבריו דאם
הי' התובע, אז לא יהי' יכול לסתור את הדין
כיון דפסקו הב"ד כצד של הנתבע, וצ"ע למה
יהי' הדין כן.

(ח) **מצא בתוך ל' יום סותר, לאחר ל' יום אינו סותר** - פי' היד רמה, די"ל דאם אי' שהי' לו עדים או ראי', הו"ל להביאן קודם ל' יום, ומה שהביאן לאחר ל' יום, חיישינן דלמא זייף השטר או שכר העדים. אולם תמה החי' הר"ם, בין למאן דגריס דאמרו לו, דהיינו דהב"ד אומרים לו שיש לו ל' יום, או אומר או אמר לו, דמשמע דהבעל דין יאמר לו, למה צריך הוא לוותר על ראיותיו משום שנתנו לו איזה זמן. ותי' דבאמת הוי רבנן ורשב"ג לשיטתייהו, דנח' בב"ב (ל"א) ועוד דוכתי, אם חיישינן לזילותא דבי דינא. וא"כ, י"ל דלפי רבנן, הא לאחר ל' יום כבר גמרו הדין, ולכן י"ל דאי' חשש של זילותא דבי דינא, אבל רשב"ג ס"ל דלזילותא דבי דינא לא חיישינן, ולא אין סותרין הדין. אולם ע"ש שפקפק בזה, דאולי כ"ע מודו דבראי' ברורה סותרין הדין ולא חיישינן לזילותא, וע"ש מש"כ עוד בזה.

(ט) **ראה שמתחייב בדין, וכו' - כ' הערוך לגר** דהיינו דנגמר דינו לחוב. אולם העיר בזה, למה צריך להיות כן, הרי לכאור' אפי' אם לא נגמר הדין, כיון שאמר אין לי עדים, ומיד אח"כ הביא עדים, הרי ודאי סברא הוא שאין לקבל העדים, וגמר דין ל"ל. וע"ש שכ' דאולי אורחא דמלתא נקט, דאז יבא עדיו. אבל ע' בהערות המהדיר שהביא משו"ת **משיב דבר** (ב', כ"ג) דהמשנה נקטה לשון זה לאשמעינן דאפי' אם ראה שנתחייב בדין, מ"מ רק אם אמר מתחלה שאין לו עדים אינו נאמן, אך בלא אמר כן מתחלה, שפיר יכול לומר קרבו פלוני ופלוני ויעידוני.

(י) **ההוא ינוקא... חייבי ר' נחמן - ע' בקצות** (צ"ו, ב') שהביא מש"כ המהרי"ק (שורש פ"א) דהודאת בעל דין של קטן אינו כלום, ואין שייך לחייבו עפ"ז. והק' הקצות מסוגיין, דמשמע דחייבו ר' נחמן לההוא ינוקא ע"פ הודאתו, והניח בצ"ע. וע' במלואי חושן שם שהביא מש"כ ה^{נתיבות}, דבדבר שיש להקטן

הנאה ממנו שפיר הוי הודאת הקטן הודאה, ומהרי"ק מייירי בדבר שאין להקטן הנאה ממנו, דאז אין ממש בהודאת הקטן, ואין לחייבו עפ"ז. וע"ז השיב הקצות במשובב דמה שאין לקטן הנאה ממנו אינה הודאה כלל (אפי' בגדול כה"ג), וא"כ אין צריך להא דאין הודאת קטן הודאה. ובמלואי חושן עצמו רצה לדייק מרש"י בסוגיין דמה שחייבי ר' נחמן לא הי' מטעם הודאה, אלא מטעם שיש ראי' שאין לו שום עדים או ראי' אחרת, ומה שהביא ראי' או עדים אח"כ, הו"ל מסתמא שקר.

(א) **כיון דאתחזק בבי דינא, איבעיא קלתי לא אמרי' - פי' התורת חיים** (על דרך תוס'), כיון שהוציאה את השטר לפני הב"ד, ואז אמרה שהוא פרוע, לא אמרי' מגו דאיבעיא קלתה, כיון דבאותה שעה אין בידה לשורפה, דס"ל לר"נ דלא אמרי' מגו אא"כ לא הביאה השטר לפני ב"ד, אלא אמרה השטר בידי ופרוע הוא, דאז מהימנא במגו דאי בעי' שתקה ולא העידה, יכולה ללכת ולשורפה. **וכ' האור החמה** דמה שלא פי' תוס' כרש"י, דהיינו דאתחזק בבי דינא היינו שיש לה הנפק, היינו משום דסכ"ס יכולה לשרוף השטר עם ההנפק שלה. וביישוב דעת רש"י, כ' האור החמה דאולי ס"ל דהנפק הו"ל כמו מעשה ב"ד, וכמו דאמרי' דהטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום, ה"ה היכא שיש לה הנפק, דהו"ל כאילו יש כאן שטר דעדיין חייב לו, ולכן צריך הלוח להביא ראי' שפרע, ולא מהני המגו לבטל כח השטר.

(ב) **אין עליו עדים ויוצא מתחת ידי שלישי** - פרש"י, שהשובר אין עליו עדים, אבל שניהם מודים שמינהו לשליש ביניהם, השובר כשר בכה"ג. ותוס' פי', דיוצא השטר והסמפונות מתחת יד שלישי, כשר, ומשמע אפי' בהוחזק בב"ד. א"נ, יש עליו עדים, אלא דלא ידיע אי פריע או לא, ויוצא השובר מתחת יד שלישי. וע' בריטב"א בב"מ (החד', כא.), שכ' שאין לפרש כפשוטו, דא"כ מאן הימני' לשליש. אלא הפי' הוא שאין עליו עדי קיום, ואפשר לקיימו, ויוצא מתחת יד שלישי, הוא נאמן, ואע"פ שהוחזק בב"ד, דכיון שהפקידו אצלו בלא עדים ושטר, כבר האמינו עליו כשנים,

שפרש"י, דלא נהג עמו כשורה בעניני ממון,
הוא הפי' הנכון.

ולפיכך נאמן אף בלא מגו. ועצ"ש שפי' כפי'
א' בתוס' כאן, דמיירי שהפקידו השטר חוב
אצל השליש, ואומר השליש שהשובר קיים.

(יג) והא אמר רבב"ח א"ר יוחנן, כל מקום ששנה
רשב"ג במשנתנו הלכה כמותו, וכו'- פי'
הערוך לנר שאין קו' הגמ' להק' מרבב"ח
א"ר יוחנן על ר' דימי א"ר יוחנן, דהא רבה
בר ר' הונא ג"כ פליג על רבב"ח בשם ר' יוחנן.
ועוד, אם זהו הקו', מה הביא מר' שמואל בר
יהודה, הרי עדיין לא תי' קו' הגמ' על ר' דימי
מרבב"ח. וכ' לפרש דקו' הגמ' הוא דלפי
רבב"ח צ"ל דר' יוחנן לא אמר מימרא דר'
דימי מעולם, וזה הי' דחוק להגמ', דבשלמא
לומר דפליגי אמוראי במה אמר אמורא זו,
א"ש, אבל לומר שלא אמרו כלל, זה הי' ק'
לכאורה. ולכן שפיר תי' הגמ' דבאמת פליג
ר' שמואל בר יהודה בעיקר מימרא דר' יוחנן,
ולא דלא אמרה מעולם, אלא דלא אמר הכי
אלא אמר הכי.

(יד) כופין אותו וילך למקום הועד- כ' השו"ע
(חו"מ י"ד, א') דאין צריך ללכת למקום הועד
בשביל טענה ריקנית שאומר המלוה שיש לו,
אלא רק היכא שיש לו עדים או ראי', אז יכול
לכוף הלוח ללכת לב"ד הגדול.

(טו) כופין אותו וילך למקום הועד- כ' היד רמה
דדוקא במלוה ולוה אמרי' כן, אבל שאר
תביעות ודיני נחלות וכיוצ"ב כופין אותו ודין
בעירו. אולם ע' ברא"ש (מ"א) שכ' "ולאו
דוקא לוח ומלוה, אלא אפי' גזילות, ומקח
וממכר, ומתנות, וירושות, וכל דבר שיש בו
תובע ונתבע, דהאי טעמא דר' אלעזר שלא
יוציא מנה על מנה שייך בכל תובע" [וק"ק למה
אי"ז שייך גם אצל הנתבע, שיהי' צריך להוציא מנה על מנה, רצ"ע].

(טז) ירמי' אחי העביר עלי את הדרך- פרש"י
(בפשט ראשון), דהיינו שסירסו. והק' הערוך
לנר, א"כ איך שייך לומר דיינו אתון, הא אין
דנין גזילות וחבלות בחו"ל, וכיון שסירסו,
תבעיתו היתה חבלה. ועוד, היכי קאמר ר'
אשי דיני קנסות הוי, הא בחבלות אינו משלם
יתר על מה שהזיק, ואין זה קנס. ועצ"ש מש"כ
בזה, וסיים דמשום הכי נראה דפשט האחרון